

פרשת ויצא

ויגל את האבן מעל פי הבאר (פרק, פסוק)

כולנו מכירים את ציור הילדים כיכר השוק הומה אדם באמצע באר מים. מצד אחד עומדים רועי הצאן עם צאן מרעיתם, ומן הצד השני עומדת רחל. לידה עומד אברך צנום מזוקן כפוף קמעה יעקב. ואז מגיע הרגע &- יעקב אבינו נגש לבאר ובהינף יד מזיז את האבן מעל פי הבאר.

"ויגל את האבן מעל פי הבאר"
כאדם שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית, להודיעך שכחו גדול. (רש"י)

"כוחו גדול" ?!

זה מה שבאים ללמדנו שיעקב אבינו היה "גיבור". יעקב ה"איש תם" ה"יושב אוהלים" שרק אתמול ישב י"ד שנה בבית מדרשם של שם ועבר והגה בתורה. היום באים לציין את כוחו וגבורתו. קשה להבין. כידוע כל סיפור ומעשה בתורה נאמר בבחינת "מעשה אבות סימן לבנים". מה הסימן המוסרי הערכי - לבנים. שיש כאן ?

ועוד אם באמת היה גיבור וחזק כל כך איך לא נלחם עם עליפז. במקום להתלמדן איתו בסוגיית "עני חושב כמת" היה משיב לו מנה אחת אפיים. וכן מדוע ברח מבית הוריו מפחד עשיו. צא והלחם בו שהרי "כוחו גדול" ? ? ?

שני היבטים נאמרו כדי לתרץ קושיה חמורה זו. ושניהם מפיהם של גדולי האומה. האחד הוא רבם של חסידי גור בדור הקודם "השפת אמת" והשני מגדולי גידולי סלבודקא ר' מאיר קדש זצ"ל

וכל אחד מתרץ ואומר בהיבט שונה לגמרי. השפת אמת טוען יעקב לא היה בעל כוח פיזי מיוחד במינו. ור' מאיר טוען בדיוק הפוך ליעקב כן היה כוח פיזי גדול. וכך דבריהם הק' -

שיעקב מגיע לחרן הוא מגיע ראשונה לכיכר העיר ושם פוגש את הרועים. הוא אומר להם "השקו הצאן" והם טוענים כנגדו "לא נוכל, עד אשר יאספו כל העדרים, וגללו את האבן מעל פי הבאר". מסביר השפת אמת את הדו שיח שמתנהל ביניהם. הרועים טוענים אנחנו לא יכולים לגלול את האבן לבד. רק כאשר יתאספו עוד רועים ביחד אז נוכל להזיז את האבן. בא יעקב וטוען לאומתם לא, אם רק הייתם מנסים, אם רק הייתם רוצים אזי גם לבד הייתם יכולים להזיז את האבן.

הוא מנסה ללמדם פרק בכוחות הנפש של האדם. אדם שרוצה בכל מאודו להשיג משהוא. אין דבר שיכול לעמוד בפניו. וכאשר מגיעה רחל הוא מדגים בפניהם הלכה למעשה את הפרק הרוחני שניסה להנחילם. ויגל האבן לא שליעקב היה כוחות פיזיים על אנושיים אלא שהוא בסך הכל רצה. וכשרוצים אין דבר העומד כנגד הרצון.

ר' מאיר חדש טוען כאשר יעקב גלל את האבן התגלה כוח הפיזי הגדול שהתברך בו יעקב מלבד מעלותיו האחרים. ומתי יעקב משתמש שוב בכוח זה בסוף הפרשה. כאשר לבן משיג את יעקב לאחר שברח ממנו. הם מתווכחים ומתנצחים ובסוף מתפייסים ועושים שלום.

ואז אומר יעקב

"ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה והיה לעד ביני ובינך"

"ויקח יעקב אבן וירימה מצבה"

אומר המדרש תנחומא "וירימה, והוא הרימה מצבה כאדם שמעביר פקק צלוחית מן הצלוחית".

פרשת ויצא

שוב מציינת התורה לשבח את כוחו הפיזי של יעקב. (ובמפרשים זה ממש אותם מילים)

פעמיים בלבד משתמש יעקב בכוח הרב שניחן בו. פעם למטרות חסד ופעם למטרות שלום. הוא יכול להשתמש בו מצוין להלחם עם עליפז ועשיו, הוא יכול להשתמש בו מול רמאותו הבלתי פוסקת של לבן.

אבל יעקב ה"איש תם" ה"יושב העולים" ה"בן ישיבה" אינו משתמש בכוחות פיזיים שחנן אותו הבורא אל מנת להכות את יריביו זו אינה דרכה של תורה. רק כאשר באים לעשות חסד ולהשכין שלום אז יש את המקום להשתמש בכוחות נוספים שנתן הבורא. "להודיעך שכוחו גדול" לא בשביל להלחם אלא להרבות צדקה וחסד.

*

בברכת הגשמים אנו אומרים

"יחד לב ויגל אבן. & . . בעבורו אל תמנע מים"

יגל אבן זה כמובן הפרשה שלנו "ויגל האבן מעל פי הבאר" לא משנה כיצד נפרש את הפסוק או כשפת אמת או כר' מאיר חדש בשניהם בעבור יעקב שכזה - אל תמנע מים.